

Nº 27/1959.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands land-
ting med förslag till framställning till Fin-
lands Riksdag angående antagande av en lag
rätt till allmänt vattenområde inom landska-
pet Åland.

Vid Landstingets extra session i september månad detta år överlämnade landskapsstyrelsen en framställning (Nº 23/1959) med förslag till framställning till regeringen angående lagstiftning om rätt till allmänna vattenområden inom landskapet Åland, Såsom landskapsstyrelsen framhållit i särskild framställning om återtagande av nämnda Landstingets framställning (Nº 26/1959), torde denna icke leda till avsett resultat. Med hänsyn till den uppfattning beträffande tolkningen av 15 § självstyrelselagen, som regeringen företräder, torde det riktiga vara att rikta framställningen direkt till riksdagen samt översända densamma med hänvisning till ovannämnda lagrum till regeringen.

På grund härav har landskapsstyrelsen, samtidigt som landskapsstyrelsen beslutat föreslå återkallande av Landstingets ovannämnda framställning, uppgjort förslag till ny framställning i ämnet enligt ovan angivna riktlinjer. Beträffande motiveringen till framställningens sakliga innehåll, som överensstämmer med Landstingets i september fattade beslut hänvisas till framställning Nº 23/1959.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsamt föreslå,

att Landstinget måtte till regeringen

översända nedanstående framställning:

Till F i n l a n d s R i k s d a g

från Ålands landsting

Regeringen har till Riksdagen överlämnat en proposition med förslag till lag om rätt till allmänna vattenområden av den 30 april 1959 (34/59) I det i propositionen ingående lagförslaget stadgas, att Finlands territorialvatten är allmänt vattenområde samt att allmänna vattenområden jäm-

te botten äro statens egendom. Då begreppet Finlands territorialvatten fastställets genom lagen av den 18 augusti 1956 (463/1956), synes ingen annan tolkning möjlig än att jämväl den del av landets territorialvatten, som faller inom landskapets gränser, ingår i de allmänna vattenområden, som enligt propositionen skulle bli statens egendom.

Enligt 25 § i självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 övergick all "statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland" vid lagens ikraftträdande den 1 januari 1952 i landskapets ägo, med undantag av "egendom och byggnad, som vid lagens trädande i kraft användes eller reserverats för statsverkets behov". Genom förordning 19 februari 1954 (47/54) har preciserats den fasta egendom, som på grund av undantagsbestämmelsen, skall bli i statens ägo.

Enligt den tidigare gällande lagen av den 6 maj 1920 om självstyrelse för Åland hade landskapet endast "nyttjanderätten till statens jord-egendom i landskapet Åland" med vissa undantag. Omsorgen om att bibehålla Ålands jord i åländska händer utgjorde emellertid en av de väsentliga uppgifterna vid revisionen av självstyrelselagstiftningen. På grund härav ansågs även, att äganderätten till statens fasta egendom inom landskapet skulle övergå till landskapet. Staten skulle icke äga någon fast egendom på Åland, fränsett några smärre undantag, som voro erforderliga för statens förvaltning. Denna linje överensstämde också med statsmaktens löfte vid självstyrelsens tillkomst "att för all framtid trygga Ålands kommande släktled vid fädrens jord samt dess svenska språk och nationalitet", vilket ju även utgör självstyrelselagens huvudsyftemål.

Det råder sålunda intet tvivel om att lagstiftarens mening varit, att staten icke skall ha någon äganderätt till fast egendom på Åland, av vad slag det vara må, utöver vad som är nödvändigt för statens förvaltning. Staten har i självstyrelselagen (11 § 2 mom. 1 p.) för sin del förbehållit sig blott "rätt till expropriation av fast egendom för allmänna riks-

behov." Någon annan tolkning av lagen har ej heller varit ifråga, förrän äganderätten till utanför byarågång belägna vattenområden inom landskapet blev tvist underkastad i samband med en utmålsförrättning år 1951. Frågan blev då dragen under domstolsbehandling och målet är fortfarande anhängigt.

Av propositionen framgår, att man utgått ifrån att lagen beträffande äganderätten till allmänna vattenområden jämte botten är av deklarativ natur, d.v.s. att den endast konstaterar, att ifrågavarande områden sedan gammalt tillhört staten. På sidan 2 (spalt 1 och 2 i motiveringen) hänvisas bl.a. till den gamla rättsprincipen, att "områden, vilka icke höra till lägenhet och beträffande vilka enskilda eller samfund icke heller annars kunna påvisa bättre rätt, äro statens egendom". Emedan 25 § i självstyrelselagen för Åland klart och tydligt bestämmer, att äganderätten till all statens fasta egendom och byggnader, med vissa undantag, övergått till landskapet, och då lagförslaget utgår från att allmänna vattenområden jämte botten, vilka utan några som helst tvivelsmål bör anses vara fast egendom, alltid tidigare varit statens egendom, följer härav, att denna egendom och äganderätten till densamma genom självstyrelselagen övergick till landskapet Åland den 1 januari 1952. Vid denna överföring av äganderätten till statens fasta egendom och byggnader har uppenbarligen också territorialvattnet varit inkluderat, då i förordning 47/1954 också utom byarågång belägna holmen Flötjan och klippan Gisslan förbehållits i statens ägo. Under sådana omständigheter synes avsikten med propositionen icke kunna vara att stadga, att territorialvattnet inom landskapet skall tillhöra staten, synnerligast som införande av ett sådant stadgande borde såsom en förklaring till självstyrelselagen för Åland antagas av Riksdagen i den ordning, som 67 § i riksdagsordningen föreskriver, och med Ålands landstings bifall.

I det utlåtande, som Högsta domstolen avgivit över förslaget till proposition, framhåller Högsta domstolen, att den icke undersökt förhållandet mellan den föreslagna lagstiftningen och särlagstiftningen

för landskapet Åland. Utlåtandet är sålunda avgivet utan särskilt beaktande av den rätt landskapet kan hava till sitt område, som enligt 1 § 2 mom. i självstyrelselagen den 28 december 1951 "omfattar Ålands län, sådant detta bestod den 7 maj 1920, då lagen om självstyrelse för Åland trädde i kraft." I Regeringens proposition beröres landskapets rätt icke med ett enda ord, ehuru frågan därom, huruvida enligt gällande rätt statens rätt till vattenområde utom byarågång innebär offentligträttsligt herravälde eller privaträttslig äganderätt, är tvist underkastad i den aktuella rättegången och redan därför bort bliva föremål för utredning. Intresse av ett klart lagbud i denna angelägenhet förefinnes därför såväl i landskapet som i riket. Emellertid kan Ålands landsting icke inom ramen för sin lagstiftningsbehörighet åstadkomma ett sådant lagbud, ty självstyrelselagen 11 § 2 mom. 11) p. tillförsäkrar Riksdagen lagstiftningsrätten om äganderätt till vattenområde. Å andra sidan har landstinget enligt 13 § 1 mom. 4) p. självstyrelselagen rätt att lagstifta inom vattenrättens område, varför lagstiftningen om detta vattenområdes nyttjande hör till landstingets behörighet. I Regeringens proposition ingå stadganden såväl om äganderätten som om nyttjanderätten. Då landstinget icke i detta sammanhang vill taga ställning till frågor om äganderättens utnyttjande, i synnerhet som en ny vattenrättslag under en längre tid förberetts, synes det påkallat, att Riksdagen skulle antaga en särskild lag om allmänna vattenområden inom landskapet Åland, vilken lag endast skulle omfatta frågan om äganderätten.

Med hänvisning till det ovan anförda och med stöd av 15 § självstyrelselagen för Åland får landstinget vördsammast anhålla,

att Riksdagen ville antaga nedanstående

lagförslag:

"L a g

om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland.

I enlighet med Riksdagens beslut stadgas:

1 §.

Finlands territorialvatten i landskapet Åland är, till den del det är beläget utom byarågång, allmänt vattenområde. Allmänt vattenområde inom landskapet är jämte botten landskapets egendom.

2 §.

Härförinnan lagligen förvärvad enskild rätt till fiskeplats utanför byarågång eller annan särskild rättighet till viss del av allmänt vattenområde är fortfarande i kraft. Anordning eller konstruktion, som lagligen tidigare inrättats på allmänt vattenområde och som betjänar sjöfarten eller landtrafiken, hamn, flottnings, fiske eller annat syftemål, må fortfarande där bibehållas utan hinder av stadgandena i denna lag. Landskapet Åland tillkommer icke ersättning för dylik rätt, ej heller för områdets användning såsom underlag för anordning eller konstruktion, som inrättats före denna lags ikraftträdande, förutom då angående dylik ersättning särskilt överenskommits.

3 §.

Denna lag medför icke ändring i vad som särskilt är stadgat eller annars gäller om rätt att idka fiske eller jakt på allmänt vattenområde eller där bedriva trafik eller flottnings eller utöva annat allmänt nyttjande.

4 §.

Förflyttar sig gräns mellan by och allmänt vattenområde, inverkar detta icke på beståndet av sådan rätt till del av allmänt vattenområde, vilken lagligen förvärvats före denna lags ikraftträdande eller vilken i stöd av denna lag överlåtits åt annan. Sådan del av allmänt vattenområde, vilken i vederbörlig ordning tagits i varaktigt bruk av staten eller landskapet Åland, förblir statens eller landskapets egendom.

5 §.

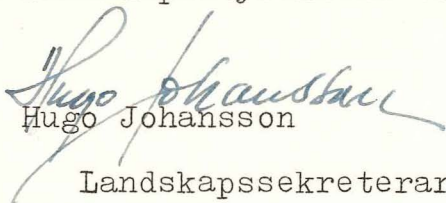
Sådan del av allmänt vattenområde inom landskapet Åland, som genom förordningen den 19 februari 1954 om statens fasta egendom och byggnader i landskapet Åland (47/1954) bibehållits i statens ägo, beröres icke av stadgandena i denna lag."

Mariehamn den, november 1959.

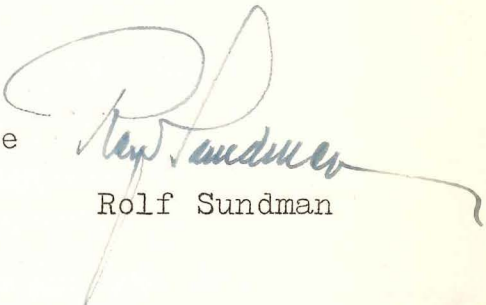
Mariehamn den, 6 november 1959.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson

Landskapssekreterare

Rolf Sundman